

257
27
Г. Н. Сперанскіј.

БЫДТЫГЫГ <<<<
>>>> мамјаслы.

Көміөн лөгөдіс А. Чеусова.

726/96

1925-д во.
Комі ыга лезан-ін.
Сыктывдін кар.

EE

— Коми Издательство —

Имеются в продаже следующие издания

Для детей:

	Р.
Посні чој-воклы мојданкывјас	—
2-680- Мојданкывјас	—
2-133- Бобо-бобö	—
Мајбыр	—
Кöзydju-dop керка	—
4-36- Чельад ворсанторјас	—

Учебники:

Шыпас jörtöd	—
Коми граматика туј пискöдыс	—
Ичöт школаын во гөгöрға уж	—
Отсöгтор	—

Художественная литература:

Вој төв шувгöм	—
Гöрд пöлан	—
Сылан-лыф-фанјас Нубдинса Витторлөн	1
Шын	—
Шонди петигөн зоріч косміс	—
Рајын	—
Гудрасöм	—
Гора Омра	—
Нывбабајас	1
Олыштан да муса лоö	—
Kodі мыжа?	—
Возза олöм	—
Кельыд-лöз бант	—
Шыкöдöм морт	—
Агит-пјесајас	—
Парма јоль	—
Енö бöрдöј шojјас вылын	—

29-1
96
1 К
3

29-10

96

Коми-3

Г. Н. Сперанскіј.

3-1554

БЫДТЫҒЫҒ МАМЈАСЛЫ.

Коміон лөгөдіс А. Чеусова.

1925-d во.
Комі нига леҗан-ін.
Сыктывдін кар.

1221-8

Отпечатано
в типографии Коми Изда-
тельства, в г. Устьысольске,
в количестве 3000 экзем-
пляров.
Зырит № 216.

Г. Н. Сперанский. Азбука матери. Перевод
А. Н. Чеусовой.

Коми Издательство. Устьысольск, авт. об-
ласти Коми (зырян).

на,
да-
нај
тöм
ола
лөн
кор
док
тын
каг

на.
на
мија

ведн
мыд
јöзл
тö м
лыбö
јас

ГҮЖЫСАҢЫС.

Көтә і нөжјөнїкөн, но выль-нога олөм пырө ҫерев-
најасө. Мужїкјасыд ескө вежсөны-нын оласногнаныс,
да-өд мед-пемыд војтырыс ҫеревнаас—нывбабајас—і
најө пондісны вежсыны. Крестанкаыд өні оз-нын кыв-
төм пемөс-пыдди ов,—мортөн асө лыддө. Медга-нын
оласног вежсөмыс төдчө том-нывбабајаслөн, ічмоңјас-
лөн. Öнїја ічмоңыд аслас кагаыслы оз-нын смерттө
кор, лөсөдчө быдтыны зөңвїза мортөс. Сїјө јуазө
докторјаслыс, бабкајаслыс: кызі ескө буржыка быд-
тыны челадөс, мыјөн вердны, кор вердны. Вігмас кө
кагаыс, зілө бурдөдны.

Унжык ҫеревнајасын пельшөрјас, бабкајас абуөг-
на. Јуасны бура быдтысөм-јылыс некодлыс. Сы-вөс-
на і леҫсө тајө нїгаыс. Нїгаыд-өд—мед-бур другным
міјан: быдтор вігталас, быдтор-вылө велөдас.

Важөн ескө тацөм нїгајасыд вөліны-жө, да ез
векавлыны ҫеревнајасад. Сөгса-өд роч нїгајастө пе-
мыд-комї-нывбабаыд, төдөмыс, ачыс ез лыддыв нї
јөзлыс лыддөмсө ез кывзыв. Төдтөм кывнад боргөм-
тө мыј кывзан. Öнї, ачыс-кө оз куж лыддыныс, пыс
лыбө нылыс лыддысны, сїјө сөмын кывзас да пельса-
јас гуркналас.

моэ
 гаё
 мыс
 бөр
 дас
 сес
 Гая
 лас

өн

да
 дё
 лы
 дё
 —о

тај
 јас-п
 чыт

дыг
 лыг,
 лёма

кага
 оз в

нёш
 сёме
 сізі?

Кага
 верм
 понс

Кушöма быдтан, сещöма і быдмас.

ҶоһвиҶа кагаыд—бур гаж бат-мамлы. Чачаөн-моз ворсöны сижөн, һимкофасöны. Мөдарө, виғыс кагаөн—зик мат. Лун һи вој һекушöм спокој абу. Мамыс, коһөр, шожтчөг оз адзыв. Унаыс кагаыскөд щöщ бөрдас. да мыј, сінванад-өмөј верман отсавны. Бөрдас-бөрдас кагаыд, мучитчас ачыс, мучитас мамсö—сегга кулө, либө колтчас овны öдва-ловјөн, виглөсөн. Гаж-пыдди да отсавыс-пыдди мам-батыслы нем-кежлас шог да лишней һаһгојыс.

Колө ескө кызкө вöчны медем кагаыд ҶоһвиҶаөн быдмис, медем сижө пыр һимкофасан-тор вөли.

Кыз-жө ескө сизсө вöчны? Мыј керны?

Медга војдөр, **быд быдтыгылы колө төдны кызі да мыјөн вердны кагајасөс.** Сегга—кызі виҶны најөс, **дөзөритны.** Кагаыд-кө вигмас, өдјөнжык колө петкөдлыны сижөс **докторлы либө пельшөрлы.** Феревһаса бурдөдчысјаслыс—пывсөдчысјаслыс да вегкөдчысјаслыс—оз ков кывзыны.

Быдөн-һин өни төдöны: кужтөгид, төдтөгид-пөтај һемтор оз артмы. Сизкө, велөдчытөм бурдөдчысјас-помгыд һекушöм бур жө оз вермы лоны. Велөдчытөгид он куж і быдтыгыды.

Быд-сикас уж вöчны колө велөдчыны кужыс, төдыс мортлыс; сиз-жө і быдтысны. Велөдчөј сещөм јөзлыс, кодјас немыс сижө уж-вылын олөмаөс, өтведәјталөмаөс быдтыгөмтө уна-ногөн.

Тәјө һигаас і лоө гјжөма кызі виҶны-дөзөритны кагајасөс, мыјөн кор вердны, медем вердөм-помгыд оз вигмы, оз кув кагаыд.

Медга јона посһи чельадјас кулөны артыртөз, нөшта гөжөмјасын. Мијан госуларствоын арөсөзыс сөмын жын кагаыс олө, мөджынјыс—кулө Мыјла-нө сизі? Коди најөс виалө?—Агным, кужтөг виҶөмнаным. **Кагајасыд** өд агныс сојны-јуны-һи, виҶны агнысө оз вермыны: вывти **слабиһкөс најө, вынтөмөс.** Ми-кө огөј пондөј отсавны налы, огө вердө-юдө најөс колантор-

јасөн, огө вiзö дөзөрiтö—быдмыны најö оз вермыны. Сы-вöсна-öd i пузчужöм кагајасыд мед-јонасö кула-лöны. Мам-јöv-пыщди кагаыдлы вомад гујалöны рок-јас, һаклалöм һаһ, рузум-һоһ*) гетасны. Сыыг ка-гајастö мыт бөгтö, сөгга куласны. Вожын-кымын-кö куш мам-јөлөн вердны кагатö, најö көт i вiгмыласны мытнад, бөр бурдасны да ловјөн коласны.

Сiзкö мед-колан-торјыс быдтыгыг-мамлы — **вожын вердны кагаöс сöмын мам-јөлөн.** Мам-јöлыд мед-бур, зöһвиға сојан кагалы. Сiјö јöv-пыщкын ем быдтор мыј колö кагалы зöһвиғалунсö кутны да быдмыны. Таыг-кынғi **һекущöм мöд сојан сылы оз ков.** Мöд-гi-кас сојаныд сöмын лок вермас вöчны. Во жын-мыг-тi позас мыј-гурöөн вердыштавны.

Мöдтор: быд бөрдиғомыг кага вомад мам-һоһтö оз ков тувјавны. Сiјö зев-жö омöль. Һоһöдныд колö кужöмөн. **Лунјасын һоһöд кагатö быд кујим час-мыг-тi.** **Војјасын ен верд, ен велöд сетчö.** Он-кö велöд, 6-8 час садмывтöг кагаыд уғас, да астö оз понды палöдны.

Быдмöмөн-щöщ кагаыд јонжыка һоһагö, унжык јöv öтпырјö бөгтö. Сiзкö шочмöдны колö вердöмсö. **Мед-воғға кујим тöлыссö квајтыг суткiнас верд,** сөгга шочмöд: 3 да жын—4 час мед вердöм костас лö; суткiнас сöмын вiтыг һоһöд. Сiзнад кагаыдлы лö бур: он пыр тырт сылыг кынöмсö, дај аслыд лöгыд—мынлан кага-дингыд.

Лунјасын-кö кагаыд уғö дорвыв 4 час, вердныд колö садмöдны. Војјасын ен садмöд, мед уғас.

„Кығi-нö ескö бөрдыг кагасö бурöдны, он-кö һоһöд?“ — жуаласны унаөн. Ме налыг воча жуала: „Сöмын-ö-нö кагаыд щыг-вöсна бөрдö?“ — Оз. Бөрдö сiјö кор ва-вылын, лакöма, куртчалö кодкö, омöлта тöбöма, дөрöмыс либö рузумыс кусиһтчöма да дојдö. Вiставны сы-јылыг сiјö оз вермы, сөгга i горöдас. Лучки вердны-кö кагатö велöдан, кујим часыг воз

*) дөра-һоһ.

щыг-вöсна нöтчыд кагаыд оз горöд. Мöд-тор-вöсна секи сijö бöрдö. Мöдлаыг вöснасö колö корсны.

Кожмöд: нонöдны кагатö со кызi колö: **öти вердöмын öти ноннас, мöдын—мöднас.** Кыкнан нонгыс öти вердöмас позö сетны сöмын во жын-мыгтi. Секи öти нонгыд jöлыд оз-нын тырмымөн ло.

дырö кагаясöс нонöдны быд вердöмын?

Пөттöзыс колö нонöдны кагажастö. Кагаыд пöтас да унмовгас-кö колö нөжжөнiкөн нонтö кыскыны кага вомгыд, кагатö водтöдны. Зонвиза кага пöтö минут 10-15-өн. Мукöдыс регыджыкөн пөтöны; дыржык-кö лöө најöс нонöдöма—горзавны пондасны. Сещöм-жассö ещажык колö вердны. Унмовгылөм-бöрын-кö сашмылас сijö, нонтö секи оз-нын ков сетны. Вывтi гоjöмысла кагаыд вiгмö. Горзöдлыны сijöс пондас, кынöмыс дундас—из-код чорыд лöө, унаыг пондас рузумжастö лакöгтны, узны лучки оз кут вермыны, пыр пондас бöрдны. Ичöтик морттö вiгöмыд jона топöдас.

Медым сещöм дивöыс оз ло, колö видчыгöмөн кагатö вердны. Вiгöмгыд видчыгынд-öд кокнижык вiгмöм-бöрас бурдöдчөм-дорыс. Сы-вöсна jона колö видчыгы кагажастö вiгмöдöмыг.

Кага вердöм возвылад нöтчыд оз ков морöсжасыд jöвтö ортсö лезны, абу бур сijö.

Оз ков кагажастö качажтны нi тракjöдлыны, медганын вердöм-бöрын: зев сijö омöл. Некезы оз ков ворсöдны-нi: водтöд да мед кулö.

Нонöдчигөн оз ков сулавны нi ветлöдлыны. Нонöдчöмыд-öд зев ыжыд уж: сы-сажын быдса мортлөн олöмыс. Сек-кежлö быдсама мукöд ужжас-нын колö еновтлыны.

Нонöдчыныд заводиттöз кiжастö колö мыскыны зев мiчаа. Сijö модаыс мiжан абу-на—нонöдчöмтö уж-пыдди огöj пунктöj-да,—ескö колö. Кижасыд мiжан абу пыр сöстöмөг. **Колö мыскавны i нон жывтö,** көрöдöм пузöдлөм ваөн. Нонöдчигөн колö пукавны вөрöшитчытöг, медым ноннас оз тупкыг кагаылөн нырыс. Тупкыгаскö-öд, лолавныс некезы лöө. Нонöдчигад нонтö личкыштав певнад. Нонöдчөм-бöрад нон-

јастö да һоңјывјастö бара ванад пожышт, чышкы сөстөм чышкөдөн.

дурка һоңјастö виҙөмыг һоңјывјасыс вартчылөны, виҙөны. Вермас пыктыны, орөссыны. Секі лоө чөвтчыны кагатö вердөмыг, да бурдөдчыны. Кагаыд мам-јөвтөг қолас, щөщ виғмас, омөлтчас. дурка һоңтö виҙөмыг һоң-помгыс кагајасыд виғмылөны-і: вом-пыщкөсыс бытөө жежыд кеңөн вевттыгас. Кага һоңағны оз кут вермыны, дојмө вомпыщкөсыс. Щығјавны лоө сылы. Мыт-кө богтас секі, кагаыд вермас кувны.

Вом пыщкөссө кагаыдлыг—вердөм-воғвылад һи вердөм-борад—**һөтчыд ен һирт**. Мед старукајасыд-кө щөктөны һирһитны, ен кывзы налыс.

Кагајаслөн вом пыщкөс виғмылө кыз-гурө вердөмыг, мыскытөм һоңөн һоңөдөмыг, рузум-һоңјасыс. Кағалан-кө вом пыщкөс виғөмсө, пырыгтөм-пыр-жө мун доктор-динө. Сіјө виғталас тед, мыј вөчны.

„Мыј позö гојны һоңөдчығјаслы да мыј оз поз?“ јуавлөны һоңөдчыг мамјас.

Гојны позö быдтор мыј і һоңөдчытөғыз гојлин, сөмын медым гојан-вөснаыс гыртө оз јөрт, кыһөмыд оз виғмы да мыт оз богт. Лукыг да чеснөкыг видчыгыштны-жө колө. Сегга мукөд тор: шомајасөс, солајасөс, мукөд градвыв пуктасјастö—пөттөғыз гој. **Винајас, сурјас һөтi оз ков секі јуны**. Шуөны: сурыг-пө јөлыд содө. Ен ескы, пөрјасөм тајө лоө. Сурғыд өтi војт јөлыд оз сод, сөмын унжык-кө јуан, јурыд виғмас да лолавныд сөкыджык лоө—дундан.

Һоңөдчыг мамлы колө видчығны вывти ужалөмыг. Кокһиджыка ужав секі да унжыкыг шојтчы. Секі јөлыд тенад оз чин, да зоһвиҙа луныд буржык лоө. Сөкыда ужалыс һоңөдчыг аһ регыджыка виғмө һоңөдчытөм аһјасыс.

Зоһвиҙа мортөс быдтыны—зев ыжыд уж. Сы-вөсна быдтыгығјасөс колө виҙны кокһиджыка, мездыны сөкыд уғјасыс. Мукөд мед на-пыдди вөчасны.

Гөгөрвоыс мужик, виҙ асгыд бабатө, дорјы сіјөс еңка-ајка-воғас: најө-өд кокһиджыка уждөдөмыс јона увылөны.

Ҳоңбдчыг аң, кага уагјасад **быдлун петав ыв-лаб час** кык-кымын-кежлб, лолыштны сбстбм сынбдбн. Пыр-кб-бд пондан пукавны керкаад, оз кут чбстыны гојныд. Јблыд тенад секи чбнб. Сегга, шбкыджка секи колб пывгыны, лббб гортад мысгыны. Пелк аңлбн збнвбзалуныс буржык, сы-вбсна — кагаыс лбб збн-вбза.

Мыјбн вылыг сбктан, пыр-жб колб јуасны докторлыг лббб бабкалыг; позб оз теныд Ҳоңбдны кагабс алб колб чбвтчыны сыг? Мукбд нывбабаыс пбш-тб вылыг челадагтбз вермбны Ҳоңбдчыны, мукбдыс оз. Сещбмјасыслбн кузасб Ҳоңбдчбмгыс асланыс збн-вбзалуныс вошб. докторыд вбдлалас тенб дај вбгталас мыј колб керны.

дыр-б Ҳоңбдны кагабс мам морбсбн?

Ҳоңбд арбс тыртбзгыс. Гожбмын-кб арбсыс тырб, позб дыржык. Кбт кықб-а, бкмыс тблыгыс воз оз ков кагабс Ҳоңыг чбвтны.

Аржынја кагабс, мам-јблбн-кынзб, колб вердыштавны мукбд-торјасбн, медга — рокјасбн: рбс рок, збр шы-дбса, маннеј, гречука рок.

Кықб-жб егкб рокбб пуны сы-ыжда кагаыслы?

Богт кык шажнеј-паң шыдбс дај пу сбјбс стбкан-мында ваын. Солышт Ҳеуна. Артмас стбканжын-мында кбзербнык рок. Кбзерт сбјбс стбканжын-мында пу-збдлытбм мбс-јблбн, сегга, гудралбг-тырјб, пузбд став-сб. Јумббд шажнеј паң-тыр сакар-пызбн. Шыдбсыд медым мбчаа Ҳебзас, рокыд кбкыльбгтбм лбб.

Рокнад сбмын бтчыд лун-кежлб колб вердны, морбсбн вердан кадын. Стбканыг уна ен верд. Кор кагаыд велалас роктб гојны, куш јбв-вылын колб сбјбс пуны. Сбмын совтб да сакартб ен вунбд пук-тыны.

Рокбн-кынзб аржынја кагабс позб вердны вотб-сыг пубм кбгелбн. Пугас стбкан ва-вылб пуктыны шажнеј-паң картопель пыз. Сакартб унжык колб пук-тыны, медым кбгелыс јумов вблб.

Кбкјамыс тблыгга кагабс бтчыд лун-кежлб верд-ны гвежеј выја пубм картопельбн лббб морковбн. Вы-

жавтöзыс кертупельсö колö леңны сьсјазан-пыр, ме-
дым һебыдйк рок-код лоö.

Кага гьрктö-кö пондас јөртавны, лун-кежлö öт-
чыд позö јуктавны 3-4 щажней-пань öмиң ваөн. Öмиң-
сö варöдтöзыс колö пожыштны сјјöс пуан ваөн. Сег-
га пуктан сöстөм рузумö*) дај чабрöдлан.

Сіңкө 8 төлыгса кагатö со кыңи колö вердны:

7 час асылын	мам-јöлөн.
10 ¹ / ₂ " "	1 стöкан жеңыд сукара крöш-
киа вотöса-киселөн, лйбö пож-
пыр леңөм картупель рокөн
выјалöмөн.
2 часын лунын	—бара һоңöдны да 3-4 пань
öмиң ва сетны.
5 ¹ / ₂ " "	мöс јöлөн пуөм öтi стöкан ро-
көн.
9-10 " , , рытын	—һоңöдны (еща-һин-кö јöлыс,
кыкнан һоңгыс).

Вердöм костјасын кагаыдлы һемтор оз ков сетны,
һаң һи көлач. Сыг сöмын кынөм-вигөм вермас бост-
ны. Мытитны да восöдны кутас кагатö.

Һекор ен сет кагаыдлы тыртöм һоң (мöс-һоң ли-
бö дöра-һоң). Вег һоңасöмыд абу бур, дај вом пыщ-
көссö вермас вигмөдны. Зев-щöкыда-öд сурһоңјастö
крегтанкајасыд оз-на мыгкавны. Мукöд-дырјыс клаш-
щөј дук петö сурһоңгыд, а ми пыр тувјалам сјјöс ка-
га вомад Унаыг һоңыс рыгмөм јовнас қикöң туп-
кыглö.

Быд шыасöмыс кагатö оз ков качајтны: колмö сi-
јö секи. Мед-бур, ферт, қикöң шыбытны кага качај-
төм модасö. Тöдмавны колö мыј-вöсна —бөрдö сјјö,
лөгөдны лучки ладнö,—сегга мед кујлö. Ічөтика көт
i бөрдыштас, һемтор. Омöлыс сыг абу. Ми, велалö-
маөг-да, мыјөн бөрдыштас кагаыд—вомас һоң тув-
јалам лйбö зьркјöдлам-качајтам. Скөрмам горзөм-вы-
лас да лөкыс: кагаыд зьпкасыс кыпавлö. Ыжыд морт

*) дöра-торјö.

качөдалігөн һемтор оз вермы шуны-а, кагаыд җерт-
һин: повжөмысла да саҗ быртөҗыс колмөмысла, җерт,
лаңтас. Лаңтөмсө сылыс бурасөмөн лыҗҗам. Со-өд
төдтөгыд кушөм ыжыд лок вөчам: җоңвиҗа кагаөс
вигмөдам.

Медга-һин колө видчысны кагаҗастө рузум-һоңөн
һоңөдөмыс. Һакльалөм һаһөн да көлачөн вердөм мо-
датө шыбыт. Ен ви кагатө. Төд: рузум-һоңөн һоңөд-
чөмыс кагаҗас гутҗас-моз уна кулөны.

Сіҗкө, быдтысыс аһ, со мыҗас теҗ колө төдны;
пузчужөм кагаҗастө аржынҗөҗыс сөмын морөс-јөвнаҗ
верд; аржын-бөрын—өтчыд либө кыкыс һоңөдөм-пыҗ-
җи—поҗө рокөн вердыштлыны; арөса кагаҗасөс. Һөж-
јөһикөн колө-һин заводһтны һоңөдөм-пыҗҗи мөс јөлөн
вердны. Өтчыд һоңөдөм-пыҗҗи стөкан пуҗөдлөм јө-
лөн колө јуктөдны. Һөжјөһикөн јөвтө вежөмөн кага-
ыд төдлытөг чөвтчас һоңыс.

Һоңасөмыс чөвтөдны оз ков гоҗға кадын, либө кага
вигөгөн.

Таҗкө, быдтысыс аһ, пондан кагатө вердны да
дөҗөритны лучки, быдтан җоңвиҗа мортөс. Унҗык до-
лыдлун аҗылан.

Мөс јөлөн вердөм.

Мукөд мамҗасыс һоңөдчыны оз вермыны: вигө
сіјө кыҗкө, либө јөлыс һоңҗасгыс бырөма.

Секі колө корсны җоңвиҗа нывбабаөс, оз-ө кут-
чиг, көч һеҗыр, вердны пузчужөм кагаөс. Сөмын һо-
һөдны оз ков сетны. Мед нывбабаыд сьсҗалас асгыс
јөвсө сөстөм дозјө, сөгга јуктөдны сіјөн кагатө. Јөз-
лы оз ков сетны кагатө һоңөдны, һи аслад оз ков
богтчыны јөзлыс кага һоңөдны.

Аслад-кө морөс-јөлыд абу, һи вердны һекөд оз
кутчиг, секі быт лоө мөс јөлөн либө көза јөлөн
вердны.

Мөскыдлөн һи көзаыдлөн јөлыд абу нывбаба-јөв-
кодөг. Кужөмөн колө најөн вердчыны, дај гөкыд.
Мөс јөлөн вердчөм-помыс челаҗыд омөлөсҗык лоөны,

віслѡсѡг. Кулалѡны. Мам нѡнѡыд-ѡд јѡлыс вѡскыда кага вомад вѡскалѡ; пырѡ ставыс, мыјѡ јѡлыс арт-мѡма, мыј ем јѡв-пыщкас, мыј колѡ кагалы пѡтѡс-вылѡ. Јѡлыс шоныд, сѡстѡм. Мѡс јѡлыд сещѡм сѡстѡмѡн оз вермы лоны. Вѡјдѡр-ѡд мѡстѡ пѡдѡнѡчаѡ лыгтан,— јѡлыд сені кѡзалѡ. Мѡс вѡрагањыс, кѡгањыд, крѡнѡча-јасгањыд јѡлыд најтѡ. Нывбабајасыд тѡдѡны мыјда најт колѡ пѡдѡнѡча пыдѡсад да сывсјасанад быд сывс-јасѡм-бѡрын. Најт јѡлѡн, тѡдѡмыс, кагајастѡ оз пѡч вердны, колѡ сѡјѡс пуѡдѡлны. Пуѡдѡлѡм јѡлыдлѡн пѡтѡсыс абу-нын улјѡлыдлѡн-мында. Сегга і мѡс јѡ-д да нывбаба-јѡлыд кѡрнаныс абу ѡткѡдѡг. Мѡс-іѡвѡ, кагаыдлы сѡттѡз вѡјдѡр, колѡ ваѡн сорлавны да і сака авны. Сакарыс сені еща, абу тырмымѡн.

Кѡт кызі сорлаг, гудраг, мам-јѡв-кѡф мѡс-јѡлыд оз артмы. Сы-вѡсна і ѡмѡлѡг, мѡг-јѡв-вылын олыс кагајасыд.

Зѡк-кѡ чужанлунгањыс ковмас вердны кагатѡ мѡс-јѡлѡн, колѡ вердны со кызі: первојја нѡл вежонас бѡгт ѡтмындаѡн јѡв да ва, сорлав најѡс. Кымын стѡкантыр лѡѡ ваалѡм јѡлыс,—сымын щажнеј пащ сакар пыщ пукты. Сегга торја іѡѡтѡк кѡструлаѡн пуѡд. Пуѡдѡігас медым сорѡсыс кыкыс шапкаѡн-моз кыптылас, сегга кысыс дај тупкы мыјѡнкѡ, петкѡд ыркыдѡнѡ. Пуѡдѡм јѡвсѡ мѡд дозјѡ оз ков кѡтны, пуѡдан дозјас і вѡз.

Кагатѡ вердны кор пондан лѡсѡдчыны, пуѡдѡм јѡвтѡ, мыјда колѡ, кѡгт сѡстѡм іѡѡтѡк сулаѡ лѡбѡ кланѡча сурѡ. Пысав сѡтѡ резіна нѡнѡ. Сегга јѡвтыра сулатѡ сујлы шонтыштны пѡг ва-пѡѡ. Кагатѡ колѡ вердны шоныд јѡлѡн, мѡсвѡра јѡв-кѡф мед вѡлі. Пѡжѡм јѡлѡн вердны кагаѡс некущѡма оз пѡч*).

Кага вердѡм възвылад резіна-нѡнѡсѡ нѡтчыд ем сујлы аслыд вомад, ем дульлав сѡјѡс. Мукѡд мед сѡзі оз вѡчны-ні. Он-кѡ кут вѡдчысны таыс, кагаыдлѡн вомпыщкѡсыс да кынѡмыс вѡгмасны.

*) Мѡјан гыр-кѡф гѡрдѡз пѡжѡм јѡлѡн вердѡны, сѡјѡ абу бур, шыбытны колѡ.

Жовнад вөйтчигөн—сысҗагигөн, пуҗөдигөн, сулаө
кигитигөн—**киҗастө сөстөма виҗ, мыкы миҗаа.**

Уна-ө сорлалөм јөв сетны ічөт кагалы?

Мед-воҗа луннас чужөм бөрас пуҗөдлөм ва-кын-
қи һемтор сылы оз ков сетны. Сөмын пуҗөдлөм васө
паң-помыг војтөдыштавны. Мөдлуннас, сулаыг, либө
реҗина һоңөн, поҗө-һин сетны һольө-вигыг васора јөв-
тө, 1-2 паң-мындаөн.

Кожмөд лунас 6 ыг-һин вердны, 2 паң васора јө-
лөн вердөм-вылө.

Һольөд лунгаһыс кокҗамысөд лунөҗыс—3 паңөн
вердөм-вылө, вердны быд кујим час-мыгті. Војја
—час квајт либө көкҗамыс—һөті оз ков вердны

Сы-бөрвти төлыг тыртөҗ 6-ыг суткі-ке: лө колө
вердны. Быд вердөмын 4-5 паң васора јөв сетны.

Мөд төлыгас мөд-ногҗык-һин колө вердны. Со
кыҗи: җајнеј паң шыдөс (зөр шыдөс-ли, ріс-ли, ід-ли)
пу кык стөкан ва-пийн. Дыр пу, медем җынҗыс чи-
нас. Сегга сысҗав сысҗаган-пыр. Сысҗалөм васө өт-
мындаөн сорлав улјөвкөд. Быд стөкан сорөс-вылө
җајнеј паң сакар-пыҗ пукты. Гудрав ставсө дај пу-
җөд кыҗи воҗын висталөма, петкөд ыркыд-інө.

Мөд төлыгас 6-8 паңөн-һин вердөм-вылө колө
вердны, 6-ыг суткіөн.

Кожмөд да һольөд төлыгас сорөстө вөчигөн јөвтө
унҗык-һин бост, шыдөс-ватө, еҗаҗык. Либө шыдөс-
васө вөчны шыдөссө унҗык поҗө бостны, либө даҗө
шыдөс-сыс-пыдди бостны шобди либө зөр пыҗ. (тег).
җајнеј паңтыр пыҗ гудралан стөкан көзыд ва-пийн,
пуҗөдан минут 15-кымын, сегга сысҗалан. 2 стөкан
јөв-вылө бостан 1 стөкан сысҗалөм пыҗа-ва да бара
пуҗөдан, јуммөдан сакар пыҗөн: стөкан сорөс-вылө
пуктан җајнеј паң сакар пыҗ.

Кожмөд-һольөд төлыгас вердны сорөснад стө-
канөн вердөм-вылө. Вердны 5-ыг суткіын.

Витөд да квајтөд төлыгас пуҗөдөмөн куш јөлөн
вердны. Вигыг суткіын, стөканөн быд вердигөн. Быд
стөкан јөв јуммөдны җајнеј паң сакар пыҗөн.

Аржынја кагаос арос тыртөз вердны рокон, кигелөн—кызи висталөма-нын возын.

Кагаылөн-кө пондас гыркыс жөрмыны, нолөд төлыссаңызсуктөдав өмиз либө морков ванад. Мөс жөв-помгыд мукөдыслыг зев шөкыда гырктө жөртлывлө. Четчөмсаңызсуккыкыс вердан мыжөн колө, сесса 1-3 щажнеј паң өмиз либө морков-ватө сет.

дас төлысса кагаос со кызи позө вердны:

Асылын (7 час): 1 стөкан сакара шоныд жөв да 2-3 щажнеј паң өмиз ва.

(10^{1/2} час): жежыд наңа либө жежыд сукара крошкиа 1 стөкан сакара жөв.

Лунын (2 час) сукар крошкиа вотөса кигель.

(5^{1/2}) 1 стөкан жөв-вылын пуөм сакара рок.

Рытын (9 час): 1 стөкан сакара жөв да 2-3 щажнеј паң өмиз ва.

Луннас кигелөн-пыдди позө вердны пож-пыр лөзөм пуөм градывыв пуктасжасөн. Сөмын рокос-моз колө выжавны сижөс. Либө шыдөс сорөн кизериника пуны картупеля, моркова илэ соркыиа рок.

Быдтысыяс, енө вунөдөј: мөс жөлөн вердчөмыд абу мам-жөлөн вердчөм-код. Мөс жөв-помыс посни чельдяс шөкыда вимылөны. Сы-вөсна-лоө-кө кагатө быдтыны мөс жөв-вылын, вердөј сизи, **кызи висталөма тажө ныгаын.** Зугылтчас-кө кагайд—восөдны-ө пондас, мыт-ө богтас, биалас-ө сижөс—кык кымын вердөм ен верд сижөс, сөмын жуктөдышт пузөдлөм ваөн. да ачыд ен уз, өдјөнжык доктор либө пельшөр-динө мун жуагны.

Сөстөмажык ов.

Кагаылды сожантө лөгөдөм воэвылын ен вунөд киястө мыскыны.

Көструлајас, кашникјас, сурјас, паңјас, режина-ноңјас—медым ставыс пыр зим-зурк сөстөмөг вөліны Вөдичан најөн, пырыгтөм пыр-жө мичаа мыскы. Режина-ноңтө быд вердөм-бөрын колс мыскыны војдөс көзид ваөн, сесса і пөгөн. Виңны сижөс вевта дозжын.

Ки- Ноңөдчан сулајастө војдөр пожышт көзид ваһн-жө, сесса пуан ваһн јона мыскав.

Мөс јөлөн кагајастө вердирад мөстө буржыка виэ, сөстөма да јонжыка дөзөрит. Пөттөзыс пыр верд сирјөс, јуктав сөстөм ваһн. Шуэом, дука помејјаснад оз ков јуктавны.

Лыстыгөм возвылад мичаа мыска асөыд киястө, вөрасө да һөһјассө мөскадлыгө, чышкы сөстөм рузүмөн. Лыстыгөныд заводитигөн кыкыг-кујимыс мөс јөвтө ортсө лыстышт, һајт-өд сирјө.

Пөдөһчатө да криһчајастө пелька виэ: мыскав пөс ваһн да унжыкыс пачө сујлы пөжны.

Сысјасан пожтө быд сысјасөм-бөрын пөс ваһн мыска. Верман-кө пожтө ва-пийн пуэөдлы сирјөс Колө ескө пөс ва пир сујлыны быд сысјасөм возвылын.

Кага јөвтө либө сорөстө көзид һын виэ, көбрөгад либө көзид ваын. Гөжөмјасын јонжыка колө видчыгөны, медем оз шоммы.

Сора вердчөм.

Морөс-јөлыд-көт тенад и еща, һөһөдчөмөыд зикөз-сө ен дугды. Мыј тырмас, аслад јөлөн вердан, сесса содтан мөс јөв. Сөмын, ферт, васорөн, кызи возын висталөма, кага-гертиид. Кагаыд-кө омөлтчыны пондас, бөрдны јона, ветлы доктор-динө. Сирјө висталас теныд кызи воэө овны да мыјөн вердны сирјөс.

Көт ичөтикаөн, да мам-јөлөн-жө колө вердны арөсыг ичөт кагатө. Быд вердан кадын-кө оз ло јөлыд тырмымөн, позө һөһөдчөм-бөрад васора мөс јөлөн вердны. Тази вердөмыс куш мөс јөлөн вердчөмыс буржык: челафид лоһны зөһвиэаөгжык. Верд сымыныг-жө, кымыныг вөли щөктөма возын.

Кагајасөс мурталөм (вөситөм).

Кага оласног-зөрти позө төдмавны лучки-ө сирјөс вердөны, виэһны. Оз-кө бөрд кагаыд, бура уэө, 2—3-ыг лун-кежлө ситасө колк-виэ либө турун-виэ ситөн,

лок дук-кө сөг оз пет—бур інө, бура вердөны кагаос, бура быдмө сижө.

Кагалыг быдмөмсө төдмалөны јешщө гөкта-гертыс (везитөмөн).

Шөр-кофдем кага чужө пунт көкјамыса. Аржын-ја кагалы колө-һин лоны пунт 16; арөсалы—24 пунт.

Лучки вердөмөн, виçөмөн быд төлыг кагалөн гөктаыс содө пунтөнжынјөн либө пунт да четверть-мында. Вежоннас содө 36 зөлөтһик.

Ем-кө гортад бур вески, кагаос везитөмөн өтчыд быд вежонын, вермам төдмавы: лучки-ө содө кагалөн гөктаыс (36 зөл. быд вежонын), оз-ө лишней гөј сижө, либө оз-ө ков содтыны гөјансө.

Кызи дөжөритны кагајасөс.

ҶонвиҶа кага-кө теныд колө, куж виҶны сижөс. ВиҶны велөдчыны докторјаслыг, пельшөрјаслыг, баб-кајаслыг да мукөд төдыг јөзлыг. Велөдчытөм быдтыгысјаслыг кывзыны һемтор: мукөдыс 12 кагаөҶ вайласны, да ловјаыс сөмын кык колө, асгыныс оз кужны виҶны, кыг-һин јөзөс велөдны.

Быдтыгигөч медга јона колө **пельклун** дурктө да һајттө јона радејтөны вуҶан-виган-гагјас. Позтыгасны најө сетчө, сесга вигөмыд і паскалас. Кагаыд вигмас. Медым виҶны сижөс вуҶан-вигөмјасыг, колө агсө да і став көлујсө, керкасө-і—виҶны сөстөма, пелька.

Посһи челафлөн **кучикыс зев вөһидһик да һер.** Видчыстөг-кө вөфитчыны накөд, зев кокһиа верман дојдны либө гыжыштны. Он-кө кут щөкыда мыгкыны кагатө, гыжна тужјасыс паскаләны, улавны кутасны. Сижө—пөгнас да һылөмнас гөјө налыг јайсө Нольчөны најө.

Сы-вөсна кагатө **быд лун колө купајтны.** Лөсөд ічөтһик вор, сөмын кага купајтны, мукөд-тор оз поз сені вөчны (песлагыны-ли мыј-ли). Ворјас вольсав выльмыгкөм кага рузумтө, јурлөсыс-пыфди уна-пөв суркһалөмөн мыскаләм рузумсө-жө позө пуктыны. Кіет шоныд (мөсвөра јөлыг шоныджык) ва, водтөд кагатө с-

зи, медым ванас тушаыс пöштi ставнас тупкыгас. Жур-
рыс, ферт, вылынжък лоö (öтмоза-кö-öд водтöдан —
—пöдö кагаыд). Кагаыдлыг журсö кöтöд шоныд ва-
нас, морöссö да рушкусö кiскав ворса ванас. **Чужöм-
сö да сiнжассö колö мыскыны пузöдöм торја ваөн, сöс-
тöм дозгыг** (ен ворса ванад).

Чужöм-бөртыс лун кык-мыгтi кагатö позö-нiн
мыскыны мајтöгөн. **Мајтöгыштны журсö да тушасö ве-
кыда куш кiнад, лiбö сöстöм небыдык важ дöра-тор-
jөн.** Оз ков дыр-кежлö быгjöгтны сiјöс. Небыдыка
лiчкыштöмөн нуöдiн быгнас дај шаң. Воргыс пёрjöм-
бöрын кагатö **кiскав шоныд ваөн,** кут сiјöс секи кы-
мынөн. Сегга чышкы **косöз, небыдык кузчышјанөн.**
Гольасö, кынаувјассö, пельсајассö, кокјас костсö —быд-
латi, кытi кусiна кучiкыс —костыны сöмын лiчкыштö-
мөн: небыдыка тап-тап вöчышт. Нiрснiтöмөн-кö чыш-
кан, вермас воггыны кучiкыс. Чышкöм-бöрад **куси-
iнжассö талькөн (порошкi) кiскав,** мед оз кут нользыны
(тальксö кор пельшöрлыг лiбö бабкалыг).

Мед-бур мыскыны чельадöс вој-кежлö. Мыскан
сегга вердан најöс, водтöдан —учасны дыр дај чöс-
кыд унмөн. Аслыд щöщ спокој.

Кагајас льякöсгылыны 2-4-ыг лун-кежлö. **Быд ла-
кöссöм-бöрын колö мыскыштны сiјöс** шоныд ваөн, ко-
сöз лiчкыштöмөн чышкыны (нiртны оз ков), кiскав-
ны талькjөн да выльмыскöм рузумөн i гартыштны. Он-
кö понды кагатö сöстöма вiңны, да јешщö тöбöмөн-
кö сiјö олö, —туша кучiкыс сылөн быдөн гөрpdöдас,
гөрpd чутöсгас, улавны пондас, вермас кiгтны лiбö
вежорjылöсгыны. Кагаыд секи чöv оз-нiн вермы ов-
ны: дојмöмысла пыр кутас бöрдны.

Кагалыг **вомсö** ен зырав, чуңнад нöтчыд ен
пыр, тыртöм нон нi гур ен сет сылы. Видчыг вомсö
окалöмыг, мукöд мед оз окавны-нi. Окагöмнад-öд
уна вiгöм вермас вужны кагаыдлы.

Сiнжассö кагаыдлыг быд асыв колö мыскыны кө-
зöдöм пузöдлöм ваөн. Кöтöдны сiјөн аптекаыс бог-
тöм сöстöм вата лiбö выльмыскöм вöснiдик небыдык
рузумтор дај чышкыштны сiјөн сiнжассö. Вататö лi-

бө рузумтортө быд чышкөм-бөрын колө шыбытны. Гинжасыс-кө висмасны, **некор ен нув најос**,—петкөдлы докторлы.

Кагалаң-кө **нырыс** кагайдлөн тырөма, весав аптекаса ватаөн. Бост сижос, ичөтика гартыштөмөн, сулы вый-пиө либө вагелынөн мавтышт, сесга зев видчысөмөн и сулы кага нырад.

Мыскөм-бөрјасад кагайдлыс **пельјассө** чышкы рузум пельоснас, гартыштөмөн, либө ватаөн. **Шпилкөн**, **іztөгөн либө мукөд-торјасөн нөтчыд пельсө ен гудјы**.

Ен вунөд, кijaстө мајтөгөн мыскытөг кагатө ен верд **ни вөдит**.

Кызі кагајасөс пастөдны.

Кагајасөс пастөдны шоныда, сөмын мед паскөмыс ез дескыд вөв, ез мешајт налы вөрны.

дөрөмсө колө вурны вөснидик небыдик торјыс: ситечыс либө калынкорыс. Војсө вождөдны. Пастөднысө лоө мышсааныс, ковтаөс-моз. Војас сесга, морөс вестас, көрталан. дөрөм-вылас колө новлөдны—неуна сыыс жеңыдосжык—**ковта**. Ковтасө-нин војла-дорсааныс пастөдны, мышкас көртавны. Буржык, ферт, шөртис кыөм ковта лөсөдны, либө шерстаннејөс. Појө и бу-мажнејөс.

Коссааныс-кымын кокјассө гартыштны **рузумөн**. Мод **вөсниджык рузумөн** гартны став тушасө, кынаувсааныс. Кijaссө рузум-пыщкад нөтчыд оз ков гартны, медем најө пыр вөлаынөг вөліны. Көзыджыкдырји шоныд рузумөн појө гартны кагатө либө шоныд ешкынөн шебрөдны, сөмын мед кыд вөлаынжө колас, ешкын-вылас. Рузумјас костас појө сујны клејонкатор: мед шоныд рузумыс оз көтаг.

Кагатө нөтчыд ен төб. Көртөднад зелөдө сижос быдлаті, оз вермы лучки лолыштны ни быдмыны, бытө поңталөма. Ен верит, шуны-кө пондасны, төбтөм кагайдлөн-пө кокјасыс чуклаөс лоөны. Төбтөм-понда кагалөн кок оз чукулгычы.

Медым кijasлы оз ло кoзыд ыркыдынын олигөн, кага ковта сосjастo кузжыка колo вуравны. Рeгыдөн куз сосjасад велалас, оз кут повны. Кызи-од сeгса велодан, сизи i пондас мунны. Бура-кo велодан, бура i быдмас; кыз-гурo-кo пондан виэны,—ачыд-жo мa-тайтчан.

Јурсo кагаидлыe кушoн колo виэны. Чышжанoн-кo либo шапкаoн (чeпчикoн) пондан новлодлыны, јурис пoсавны пондас, рeгыдөн һајтoссыны. Кагајаснысo мукoд шапкаoн новлодлоны, мед пельјасыс оз чур-гoдчыны бoкo. Шапканад он-һин веж. Быдмыштас кагаид да пель-модаыс ачыс артмас, шапкатогыс. Зик тенадлон-коф либo батыслoн-коф лo.

Вывти шoныда кагајастo оз ков пастoдны, пoсаласны. Пoсалoмгыс щыкo кучыкыс: гoрдoдo, кистo. Мед-га-һин жар пoрајасo шoныда пастoдoмгыд колo видчысны. Пoсавлыс кагаид кокһижыка вермo висмыны.

Кага узланинто пач-бердaд ен лoсoд: вывти жарыд —abu бур сылы.

Оланинд-кo шoныд, кыкыс-кымын лун-кежлo пaг-тoгыс кагатo виэышт. Зев сылы сeки һимкoф.

дoрoмјас, рузумјас кагалoн медаым вoлины пыр сoс-тoмoс. Лакыштoм рузумјастo пeслав пыр мајтoгoн, сeгса сујлы пoжны да мичаа пoжјав. Кoтoдoм рузум-јастo пoжышттoгыд оз-жo ков кoстыны, дукаoс лooны дај чoрыдoс. Дука рузумјасгыд кагаидлон кучыкыс потласo, кистo—кагаид бoрдo.

Рузумјастo кагаидлыс колo вежны быд вердoм-воэвылын. Кoстјасас—сoмын кoр лaкoстас, либo кoтo-дас.

Рузумјастo вежлaлигoн ен вунoд кijaстo мыскыны!

Кага узанин.

Кагатo һoтчыд оз ков узтoдны аскoдыд. Абу бур сижo дај ачыд пoдтыны верман сижoс. Оз oтчыд овлыв-лы сeцoм сивoыд.

Мед-воэда тoлыгјаснас кагатo. пoзo виэны кoр-һинкаын. **Вoлпaс eжoдсo кызжыкыс** мыјыскo колo вoч-

ны. Гујалан сетчө кос турун либө іңас. Вольпас вылас колө вольсавны клејонка да прөстына.

Јурлөсыд мед вөлі љапкыд дај чорыд: кага јурыд мед оз вөј сетчө. Почө зік јурлөстөг вїзны. Љакгыштасны-кө вольпас либө јурлөс ежөдјасыд, пырыгтөм-пыр колө мыскыны најөс, пыщкөссыс іңассө вежны.

Аржынја кагалы колө-нын лөгөдны дора крөват: пуөс либө көртөс. дорыслөн судаыс медым вөлі вершөк 12-ка-кымын: кор пондас кагаыд сувтавны, мед оз уө крөватгыс.

Зыбкајас њекущөм оз ковны. Шыбытны колө најөс зікөз. Качајтөмгыс сөмын јурыс кагаыдлөн бергөдчө, вїсмөдө сїјөс.

Ҷонвїза кагаыд зев кокнїа велалас көрзїнкаад либө крөватад узыны. Колө сөмын зїлыны, медым кагаыд Ҷонвїза вөлі.

Кага вольпасад, крөватад медым ез вөвны лудїкајас, пыщјас, тојјас, номырјас. Најө куртчалөны кагатө, узыны нї овны чөва оз леҶны, вермасны вїсөм вајны.

Кага узігад көрзїнкаатө нї крөваттө њемторјөн оз ков тупкыны: пөг лоө кагаыдлы дај лолавныс њемторјөн. Југыдөыд ен-жө саяөд кагатө, сөмын мед сїјө чужөмас оз швачкы-а.

Оланін. Лолавны—сөстөм сынөд *).

Сөстөма да выльмыскөм көлујөн вїзөмыд абу-на тырмымөн кагаыдлы. Колө—медым сөстөм сынөдөн лолалас сїјө. Мїјан керкајас кущөмөг?—Шомїс-дукысла, табак-щынысла да пөзысла мукөд-дырјыс гырысслөн өдва лолыс ветлө-а, чельад-јывсыд мыј-нын шуан. Ыжыд мортыслөн јурыс вїсмө-а, кагаыд Ҷонвїзанад оз-нын вермы лоны.

Сы-вөсна оланінтө щөкыдҶыка колө төлөдны, вежны щыкөм сынөдсө сөстөм сынөдөн. Кущөма колө мортлы сөстөм гојан, сецөма-жө колө сөстөм сынөд.

* Сынөд—воздух.

Керка пыщкөс төлөдчө **өзөс лыбө өшн востөмөн.**
Кыкыс лун-кежлад пыр нн колө төлөдны. Сек-кежлө
кагатө шебрөдлы ешкынөн, мед оз кынмы.

Жоңтө щөкыджыка-жө мыскав, мед оланннд ез
вөв бусөс. Улөс-пызанжассыд да өшн-вывжассыд бус-
сө ва рузумөн чышкав.

Нөтчыд ен сөлав жоңад, зырымтө ен сул-нн. Му-
көдөс аджан-кө—өлөд.

Быд лун кагатө петкөдлы ывлаө, төдөмыс, ферт,
абу-кө зев көзыд, төла, зера. Гожөмжасын, мича по-
водлаө, лунтыр медем сижө ывлаын олас. Сөмын жона
жар-дырји шонди-сажын колө виңны.

Сөстөм сынөдыс да жугыдеыд ен пов!

Гожөмын-кө чужө кагаыд, лун-мөд-мыгтн і поңас
петкөдлыны сижөс ывлаад. Төлын-кө—вежон кык, кујим-
мыгтн.

Сижө, комн аң, куж-жө быдтыны да дөжөритны
кагатө. Ен вунөд, **медса колантор накөд вөдичигөн—**
сөстөмлун.

Быд вердөм да рузум вежөм воңвылын кнжастө
мыскав мајтөгөн.

Щөкыда мыскав да купајт кагатө.

Вывтн шонөдө ен велөд. Видчыс пөсөдөмыс, дө-
рөмжассө, рузумжассө щөкыда мыскав, да сөстөма. Веж-
лав најс щөкыда-жө, медем кагаыдлөн тушаыс сөс-
төмжыка олас.

Керкатө пелька виң. Щөкыджыка төлөд сынөдсө.
Кагатө петкөдлыв ывлаө, медем унжык сурлас ло-
лавны сөстөм сынөдөн.

Кущөмөн колө лоны зоңвиңа кагалы.

Зоңвиңа кагаыдлөн туша кучкыс небыд, розөвеј
рөма. Некущөм чутжас-нн, кульсөм-нн, нольсөм оз ов-
лы сылөн, сөмын, ферт, бура-кө виңны пондан сижөс.

Гежөда-кө да омөла кагатө мыскав, журыс—жу-
ргнныс-- лөмөссас. Мыжөн каңалан, пырыстөм-пыр ко-
лө бостчыны бырөдны сижөс, медем оз паскав. Бырөд-
ны со кыңи: журсө кагаыдлыс выјав—мавтышт выја

кiнад (выжд медым сөстөм), сөгга чышжанөд. Час ноль-мыгтi журсө мыскы мајтөгөн. Лун-кежлө кујимыг колө тағи вөчны. Сөгга өтi лун коставны да бара кујимыг выжавны да мыскавны. Сөки лөмјасыд бырөны.

Бура вердөм-виғөм кагаыдлөн јайыс топыд. Омөлыдлөн—небыд (кифер јаја). Бура вердөм кагаыдлыг чепөлтны он вермы кучиксө, оз шед; омөлыдлөн өшалө, бытө торјалөма јайыс. нөшта чукырөс, абу мөдыслөн-коф шылыд.

Чужөмөн-щөщ ем мортлөн вынтор: вермө вөрөдны ки-коксө, журсө. Уғигас сөмын кујлө чөва, сөгга пыр шенагө кiјаснас да кокјаснас. Сы-вөсна i оз ков төбны кагајастө, торкны најөс ворсөмыг да быдмөмыг. Ки-коктө зельда көртавлөмнад кыг-нын јонман, сөмын омөлтчан:

Кык төлысөга кага јурсө-нын кыпөдавлө јурлөсөсыс. Мыјөн кага **төддө** — кыкыс лун-кежлө **кымынөн водтөддө**лы, рузумө гарттөг. Зев тајө колантор.

Җонвиға кага заводитө **пукавны** ачыс **квајт төлысөмыгтi**. Сыыг воғ оз ков пукөдны. Мед ачыс пукгас.

Сулавны заводитө кага **8 төлысөн**.

Ветлөдлыны кiјасөдыс кутөмөн—10-11 төлысөн. Арөс гыриг-кежлас ас-кежас нын патлыкагас. Мукөд кагајасыд војдөр жождө кыскасны велалөны.

Ноль төлысыг воғ нөтчыд оз ков кагатө ки-вылад пуксөн виғны: мышкуыс кусиңтчыны пондас. Ки-вылын кутигөн морөс-увтыс колө кутны. Мед-бур щөкыдҗыка кымынөн кујлөдны сiјөс.

Арҗын-бөрын кагалөн пондасны мытчасны пиңјас. Војдөрсө улысас, шөрас петас. Пөштi быд арөса кагалөн 6-8 пиңыд овлө-нын. Кык арөса да жыңјалөн—кығ.

Пиң петөм-вөсна некущөм вiсөм оз овлы. Стеревнаса бабајасыд шуөны: пиң петигад-пө кагајасыд век вiсөны, бијавлөны. Ен верит налы. Кагаыд-кө вiсө—оз пиң-петөм-понда вiс. Мыыскө мөд-торјыг сiјө вiсөмөма: вывти вердөмла-лы, мыјөн-гурөөн вердөмла-лы илi мукөд-тор-вөсна.

Казалан-кө кагаыдлыг зынгөм, жугыльмөм, — пыр-
жө доктор-динө мун.

Чайтан-кө кагатө вигиг, омөлтчиг — мун доктор-
динө.

Щөкыдзыка лыды тајө ыгасө, лыбө мукөдөс та-
щөмјасөс-жө, уна бур-тор сурас теныд наыг.

Гожөмјасын, страдна-дырји, ичөт кагатө ну вигиги
јаслиө. Сещөмыс-кө тижан абу-на, корөј, медем вөстас-
ны. Јаслиад вигигөн сөлөмыд тенад местаын лоө, бур-
жыка ужалан.

Виға колан, быдтыгыс коми-аң! Зил быдтыны
зонвиға мортөс!

Кущөма быдтан, сещөма и быдмас.

Инв. № 4324

5252

120

Общ.-полит. литература:

Важ да выль празникјас	—	05
Уж, капитал да Совет власт	—	04
Вера-јылыг, јенјас-јылыг	—	04
Вера-јылыг сорнијас	—	40
Календарь на 1924 г.	—	50
Сорни сер артмөм	—	45
Черіганъ пезгагөз, өблеғанаганъ мортөз	—	25
Вигөмјас-јылыг	—	40.

По зырянизации:

Формы делопроизводства	1	25
----------------------------------	---	----

На русском языке:

Самоучитель коми языка для русских	1	60
Краткий Коми-русский словарь	1	30
Программа по изучению коми края	1	—

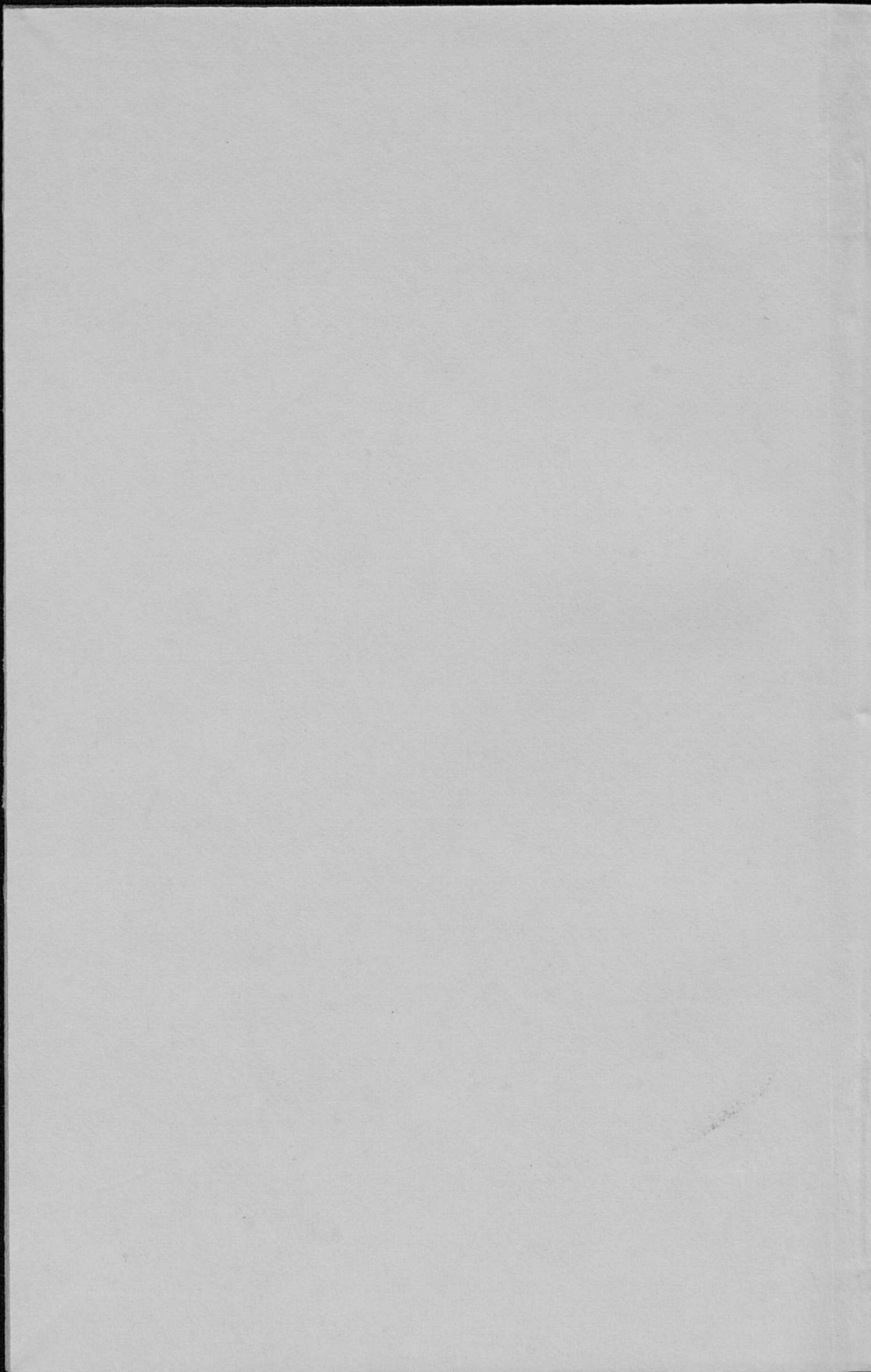
Печатаются:

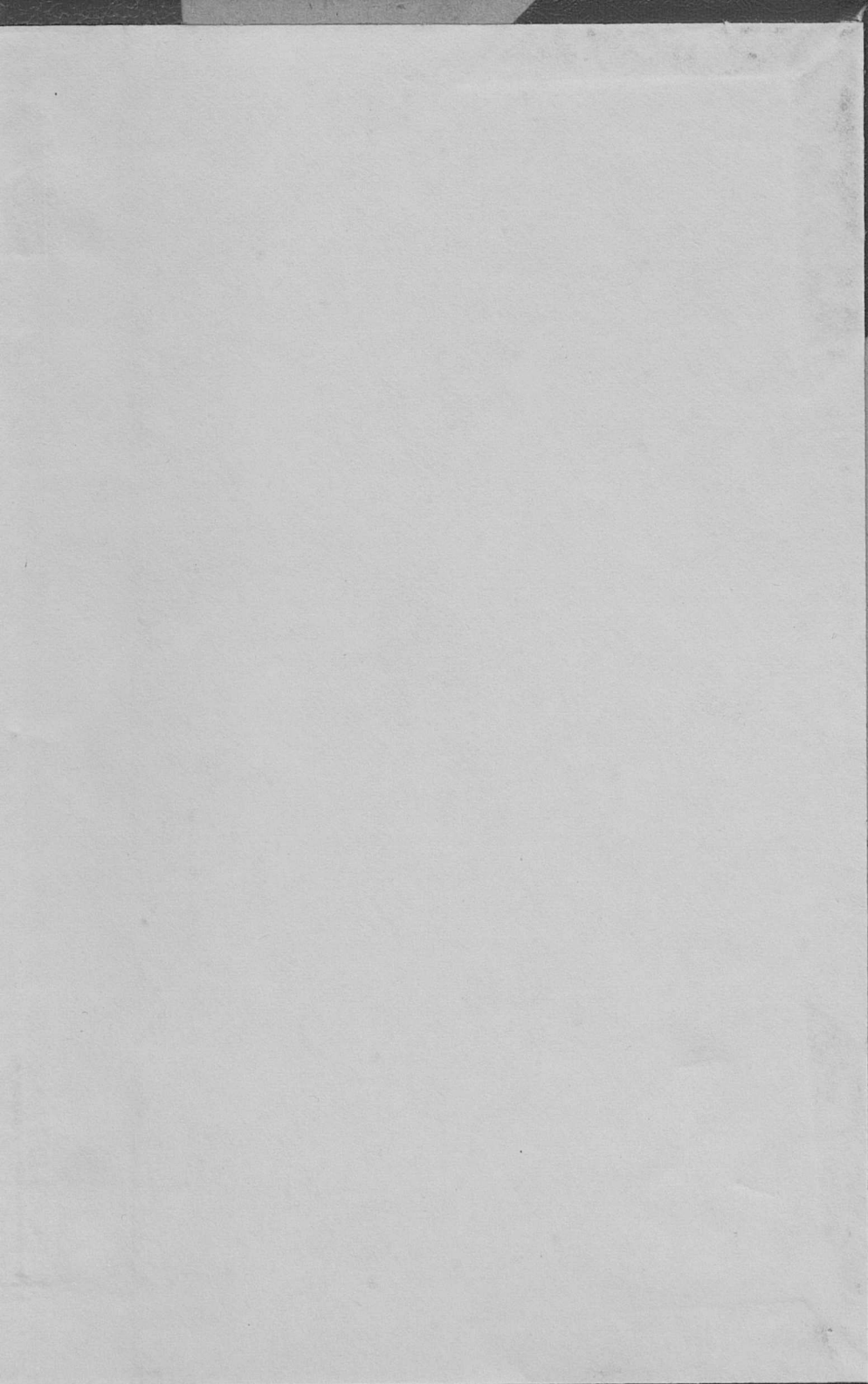
Хрестоматия для 2-го года обучения		
Учебник грамматики Коми языка для школ 1 ст.		
„Комунистка Вера“, пьеса в 3 действ.		
„Черан“, пьеса в 5 действиях		
„Крестяна овмөс бурмөдөм“, агронома В. А. Исакова		

	Коми-
3-155	

Цена 20 коп.

донус 20 ур.

KORR.

3-1554

06